

УДК 612.12-009.72+615.22

Овчаренко Л. К., Циганенко І. В.

КРАТАЛ У КОМПЛЕКСНОМУ ЛІКУВАННІ ХВОРИХ НА СТАБІЛЬНУ СТЕНОКАРДІЮ

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

У роботі представлені дослідження оцінки ефективності застосування краталу для комплексного лікування пацієнтів зі стабільною стенокардією. Для цього на базі Полтавського клінічного кардіологічного диспансеру було відібрано 80 пацієнтів віком від 58 до 65 років різної статі, які мали підтверджену стабільну стенокардію напруги без інфаркту міокарда в анамнезі. З них половина приймала кратал по 1 таблетці три рази на день 1 місяць, три курси з інтервалом у три місяці протягом 1 року. Результати виявилися такими: всі пацієнти дослідної групи відмічали поліпшення перебігу захворювання, рівень загального холестерину знизився на 21-48% від вихідного, нормалізувалися показники загортальної системи крові; у контрольній групі лише 9 осіб зауважили, що їхній загальний стан покращився, але рівень загального холестерину знизився максимально на 14% від вихідного, у 24 пацієнтів було діагностовано підвищену згортальну здатність крові. Вказані результати довели ефективність та доцільність призначення краталу для комплексного лікування стабільної стенокардії, оскільки він має добру антиангінальну, гіполіпідемічну та антиагрегантну дію, потенціює терапевтичний ефект більшості кардіологічних препаратів, що позитивно впливає на стан здоров'я пацієнтів.

Ключові слова: кратал, плоди глоду, пустирник, кропива собача, таурин, стабільна стенокардія напруги.

Дана робота є фрагментом НДР «Роль запалення в патогенезі коронарних і некоронарних захворювань серця та розробка методів патогенетичної терапії», № державної реєстрації 0107U004808.

Вступ

Питання діагностики та лікування серцево-судинних захворювань залишається відкритим, оскільки, за даними щорічної доповіді про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України за 2016 рік у структурі поширеності хвороб серед всього населення України у 2016 році, розподіл рейтингових місць, як і в попередні роки, залишається незмінним: перше місце займають хвороби системи кровообігу (30,67%) [1]. Звичайно, що досягнення сучасної науки дають досить багато можливостей для оптимізації процесів діагностики та лікування тих чи інших захворювань. На сьогоднішній день, в арсеналі лікаря є чималий спектр лікарських засобів, які значно покращують стан пацієнта. Але на практиці більшість осіб, які звертаються за медичною допомогою, мають декілька захворювань, що вимагає призначення комплексної терапії, яка досить часто включає далеко не один препарат. Лікарські засоби необхідні для покращення стану здоров'я пацієнта, але кожний з них має свої побічні ефекти, а при поєднанні декількох препаратів збільшується як позитивний, так і негативний ефект. Тому досить важливо застосовувати препарати з найменшою шкодою і найбільшою користю для організму. Мінімальний негативний вплив чинять фітопрепарати – лікарські засоби, що отримуються з рослинної сировини, трав, цілої рослини або її екстракту в декілька етапів:

1. Підготовка рослинного матеріалу.
2. Підготовка екстрагенту або суміші екстрагентів.
3. Одержання витяжки.
4. Концентрування.
5. Очистка витяжки.

6. Очистка продукту.
8. Стандартизація.
9. Упаковка, маркування і фасування готового продукту.

Вони мають свої характерні особливості: поступовий, повільний розвиток терапевтичного ефекту і м'яка дія. Кратал є одним з таких фітопрепаратів, який представлений на фармацевтичному ринку України, для лікування пацієнтів кардіологічного профілю. Він має кардіотонічну, антиангінальну, антиоксидантну, антиаритмічну, антигіпоксичну, антиагрегантну дію. Препарат інгібує ренін-ангіотензинову та калікреїн-кінінову системи, процеси перекисного окислення ліпідів, позитивно впливає на синтез цАМФ, поліпшує кровопостачання та функціональний стан міокарда, збільшує «коронарний резерв», поліпшує скорочувальну та насосну функції серцевого м'яза, зменшує артеріальний тиск та нормалізує частоту серцевих скорочень.

Мета роботи

Оцінити ефективність застосування краталу у комплексній терапії пацієнтів зі стабільною стенокардією в порівнянні з традиційними схемами лікування, які не включають препарати рослинного походження.

Матеріали та методи дослідження

Дослідження проводилися на базі Полтавського клінічного кардіологічного диспансеру. Було відібрано 80 пацієнтів віком від 58 до 65 років різної статі, які мають підтверджену стабільну стенокардію напруги без інфаркту міокарда в анамнезі з класичними симптомами, описаними в літературі [5;6]. Всім пацієнтам було проведено такі обстеження: загальноклінічний аналіз крові та сечі, біохімічний аналіз крові з розгорнутим ліпідним спектром, коагулограма, електро-

кардіографія, ехокардіоскопія, велоергометричний тест. З вказаної кількості осіб було сформовано дві групи по 40 чоловік, дослідна і контрольна. Пацієнтам дослідної групи до стандартної схеми лікування, яка включала антиангінальні, гіполіпідемічні препарати та антиагреганти, додали кратал по 1 таблетці 3 рази на день протягом місяця, всього було проведено три курси з інтервалом у три місяці. Представники контрольної групи кратал не приймали. Спостереження проводилися протягом 1 року. Призначали кратал, який розроблений науково-виробничим центром Публічного акціонерного товариства «Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод». До складу 1 таблетки входить: густий екстракт плодів глоду (*Crataegiae fructus extractum spissum*) у перерахуванні на суху речовину – 43 мг, густий екстракт собачої кропиви (*Leonuriae herba extractum spissum*) у перерахуванні на суху речовину – 87 мг, таурин, у перерахуванні на 100 % суху речовину – 867 мг, а також допоміжні речовини (целюлоза мікрокристалічна, натрію кроскармелоза, магнію стеарат, кремнію діоксид).

Плоди глоду містять споніни (уреолова та олеанолова кислоти), бета-фітостерин, хлорогенова і кавова кислоти, флавоноїд гуперозид, аскорбінову кислоту, каротин, холін, ацетилхолін, ефірну олію, фруктозу, амігдалин, сорбіт, винну, лимонну, кратегову кислоти, гіперин, дубильні речовини.

Згідно з літературними джерелами, плоди глоду мають антиоксидантні властивості, знижують рівень холестерину, розслаблюють спазмовані судини, підвищують чутливість міокарда до серцевих глікозидів, приводять в норму показники згортання крові, знижують артеріальний тиск, гальмують процеси нервового збудження, нормалізують частоту серцебиття, чудово тонізують і зміцнюють організм. Препарати глоду малотоксичні, в організмі не кумулюють.

Собача кропива містить глікозид леонури, алкалоїд леонурукардин, сапоніни, чинбарні речовини, етерову олію. У результаті досліджень доведено, що трава пустинника (собача кропива) стабілізує серцевий ритм та зміцнює міокард, виявляє спазмолітичну та протисудомну дію, знижує тиск, рівень холестерину в крові, вміст глікози, пірвіноградної та молочної кислот, стабілізує білковий обмін та виводить зайві жири [1;2;3;4].

Таурин, який входить до складу краталу, є сульфокислотою, що синтезується в організмі з амінокислоти цистеїну. Він відіграє важливу роль у процесі травлення і засвоєння жирів та ліпідів. Є одним з основних компонентів жовчі, в

невеликих кількостях міститься в різних тканинах організму, в основному у м'язах. Таурин сприяє травленню і виробленню жовчі у печінці, сприяє розщепленню холестерину. До того ж покращує функцію жовчного міхура шляхом утворення таурохолату із жовчних кислот, який сприяє ефективнішому видаленню холестерину з жовчю. Таурин – це ключовий компонент жовчних кислот, і він відіграє значну роль у забезпеченні оптимальної роботи печінки, він необхідний для виведення токсичних речовин і продуктів обміну з організму. Показанням до перорального прийому є захворювання серцево-судинної системи та отруєння серцевими глікозидами [7].

Результати дослідження та їх обговорення

При огляді пацієнтів дослідної групи після першого курсу комплексної терапії з краталом, всі відмітили, що об'єм їхньої фізичної активності розширився. Вони почали долати на 50-100 м більшу відстань з менше вираженою задишкою, напади стали рідшими, менш інтенсивними та коротшими. Значно покращився загальний стан: зменшилося відчуття слабкості, швидкої втомлюваності. В контрольній групі 14 пацієнтів відмічали покращення стану у вигляді зменшення задишки та інтенсивності нападів при стенокардії; 16 пацієнтів не відмітили значних змін; 10 пацієнтів зауважили, що напади стали менш інтенсивними, але не зменшилися.

Через три курси терапії краталом пацієнтів оглянули повторно. В дослідній групі всі представники зауважили, що загальний стан значно поліпшився, напади виникають рідше і при більшому фізичному навантаженні, ніж раніше; їхня інтенсивність менша, а тривалість коротша. В 21 з 40 пацієнтів функціональний клас стенокардії зменшився на одну позначку. В 19 з 40 – теж зменшилися усі симптоми, кількість нападів і потреба в прийомі нітратів короткої дії знизилася; дистанція, яку може подолати пацієнт, стала довшою на 100-150 м, зменшилася задишка. У контрольній групі 9 осіб з 40 відмітили незначне поліпшення загального стану, у 23 – все лишилося без змін, 8 – відмітили погіршення у вигляді частішого нападів стискаючого болю за грудною, збільшення задишки при фізичних навантаженнях (рис. 1, 2).

При проведенні біохімічного дослідження крові у представників дослідної групи рівень загального холестерину зменшився за рахунок ліпопротеїдів низької щільності та тригліцеридів на 21-48% від вихідного. При обстеженні контрольної групи максимум на 14%.

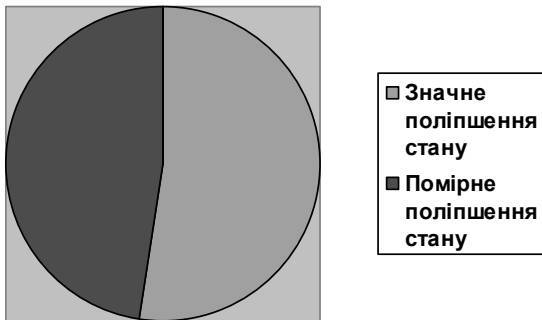

Рис. 1. Результати дослідної групи

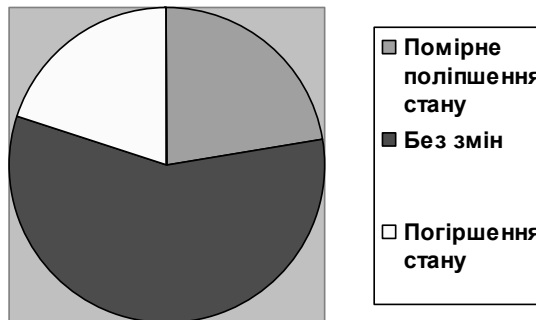

Рис. 2. Результати контрольної групи

За результатами коагулограми у дослідній групі патологічних відхилень не виявлено. В контрольній групі у 24 чоловік виявлено порушення у вигляді підвищеної згортальної здатності крові.

Отже, за результатами спостереження за дослідною групою, представники якої приймали додатково до стандартної схеми лікування (включаючи антиангінальний, гіполіпідемічний та антиагрегантний засоби) кратал по 1 таблетці три рази на день по 1 місяцю, три курси з інтервалом у три місяці протягом року; та контрольною групою, яка не приймала вказаний препарат, виявилось, що у всіх представників дослідної групи загальний стан значно поліпшився, напади виникали рідше і при більшому фізичному навантаженні, ніж раніше; їхня інтенсивність була меншою, а тривалість коротшою. В 21 з 40 пацієнтів функціональний клас стенокардії зменшився на одну позначку. В 19 з 40 – теж зменшилися усі симптоми, кількість нападів і потреба в прийомі нітратів короткої дії знизилася; дистанція, яку могли подолати пацієнти, стала довше на 100-150 м, зменшилася задишка. У ліпідному спектрі крові рівень загального холестерину зменшився на 21-48% від вихідного за рахунок ліпопротеїдів низької щільності та тригліцеридів. За результатами коагулограми патологічних змін не було виявлено у жодного пацієнта. У контрольній групі 9 осіб з 40 відмітили незначне поліпшення загального стану, у 23 – все лишилося

без змін, 8 – відмітили погіршення у вигляді почастищення нападів стискаючого болю за грудиною, збільшення задишки при фізичних навантаженнях. У ліпідному спектрі крові спостерігалося зниження рівня загального холестерину не більше, ніж на 14%. За результатами коагулограми у 24 пацієнтів було виявлено підвищення згортальної здатності крові. Вказані результати доводять ефективність та доцільність призначення краталу для комплексного лікування стабільної стенокардії, оскільки він має добру антиангінальну, гіполіпідемічну та антиагрегантну дію, потенціє терапевтичний ефект більшості кардіологічних препаратів, що позитивно впливає на стан здоров'я пацієнтів.

Література

1. Товстуха Є. С. Фітотерапія / Є. С. Товстуха. – К. : Здоров'я, 1990. – 304 с.
2. Чухно Т. Большая энциклопедия лекарственных растений / Т. Чухно. – М. : Эксмо, 2007. – 1024 с.
3. Мазнев Н. И. Золотая книга лекарственных растений / Н. И. Мазнев. – 15-е изд., доп. – М. : ООО «ИД РИПОЛ Классик», ООО Издательство «ДОМ. XXI век», 2008. – 621 с.
4. Мазнев Н. И. Травник / Н. И. Мазнев. – М. : ООО «Гамма Пресс 2000», 2001. – 512 с.
5. Фадеев П. А. Стенокардия / П. А. Фадеев. – М. : ООО Издательство «Мир и образование» : ООО «Издательство. Оникс», 2012. – 192 с.
6. О कोरोков В. Г. Фармакотерапия стабильной стенокардии: Руководство / В. Г. О कोरोков. – М. : Издательство ГЭОТАР-Медиа, 2010. – 160 с.
7. Della Corte L. Taurine 4 : Taurine and Excitable Tissues / L. Della Corte // Advances in Experimental Medicine and Biology. – 2000. – V. 48. – P. 483-489.

Реферат

КРАТАЛ В КОМПЛЕКСНОМ ЛЕЧЕНИИ БОЛЬНЫХ СО СТАБИЛЬНОЙ СТЕНОКАРДИЕЙ

Овчаренко Л. К., Цыганенко И. В.

Ключевые слова: кратал, плоды боярышника, пустырник, крапива собачья, таурин, стабильная стенокардия напряжения.

В работе представлены исследования оценки эффективности применения кратала для комплексного лечения пациентов со стабильной стенокардией. Для этого на базе Полтавского клинического кардиологического диспансера были отобраны 80 пациентов в возрасте от 58 до 65 лет разного пола, которые имели подтвержденную стабильную стенокардию напряжения без инфаркта миокарда в анамнезе. Из них половина принимали кратал по 1 таблетке три раза в день 1 месяц, три курса с интервалом в три месяца в течение 1 года. Результаты оказались следующими: все пациенты исследуемой группы отмечали улучшение течения заболевания, уровень общего холестерина снизился на 21-48% от исходного, нормализовались показатели свертывающей системы крови; в контрольной группе только 9 человек отметили, что их общее состояние улучшилось, но уровень общего холестерина снизился максимально на 14% от исходного, у 24 пациентов было диагностировано повышенную свертывающую способность крови. Указанные результаты доказали эффективность и целесообраз-

ность назначения кратала для комплексного лечения стабильной стенокардии, поскольку он имеет хорошее антиангинальное, гиполипидемическое и антиагрегантное действие, потенцирует терапевтический эффект большинства кардиологических препаратов, что положительно влияет на состояние здоровья пациентов.

Summary

CRATAL IN INTEGRATED TREATMENT OF PATIENTS WITH STABLE ANGINA

Ovcharenko L. K., Tsyganenko I. V.

Key words: cratal, hawthorn, Leonurus, nettle dog, taurine, stable angina pectoris.

This work presents study on the evaluation of the effectiveness of Cratal included into the integrated treatment of patients with stable angina pectoris. For this purpose, we selected 80 patients aged 58 – 65 years who had confirmed stable angina pectoris without history of myocardial infarction at the Poltava clinical cardiologic dispensary. Half of them took cratal in a dose of 1 tablet three times a day for 1 month, three courses with intervals of three months through a year. The main active ingredients are: extract of hawthorn fruit (*Crataegiae fructus extractum spissum*) in terms of dry matter - 43 mg; a motherwort herb extract (*Leonuriae herba extractum spissum*) in terms of dry matter - 87 mg; and taurine per 100 % dry substance - 867 mg. Hawthorn fruit possesses antioxidant properties, lowers cholesterol, relaxes spastic vessels, increases myocardial sensitivity to cardiac glycosides, leads to normal blood coagulation, reduces blood pressure, inhibits nerve stimulation, normalizes heart rate, perfectly tones up and strengthens the body. The herb of the wild boar (dog nettle) stabilizes the heart rhythm and strengthens the myocardium, exhibits antispasmodic and anticonvulsant effects, lowers blood pressure, blood glucose, pyruvic acid and lactic acid, stabilizes protein metabolism and removes excess fats. Taurine plays an important role in the process of trapping and assimilating fats and lipids. It is one of the main components of bile, in small quantities contained in various tissues of the body, mainly in the muscles. Taurine promotes digestion and production of bile in the liver, promotes cholesterol digestion. In addition, it improves the function of the gallbladder by the formation of bile acid taurocholate, which contributes to the more effective removal of cholesterol with bile. Taurine is a key component of bile acids, and it plays a significant role in providing the optimal liver, it is necessary for the elimination of toxic substances and products of metabolism from the body. Indications for oral administration are cardiovascular disease and cardiac glycoside poisoning. According to the results of this work, all representatives in the test group noted that the general condition was significantly improved, attacks were less frequent than before; their intensity decreased, and the duration became shorter. In 21 of 40 patients, the functional class of angina decreased by one grade. 19 of 40 showed decrease in all the symptoms and the number of attacks, their need for short-acting nitrates declined as well; the distance that the patient can overcome became longer for 100-150 m; dyspnea decreased. In the control group, 9 out of 40 individuals reported a slight improvement in the general condition, 23 individuals noted that their condition remained unchanged, 8 presented deterioration manifested by increasing frequency of compression pain in the chest, increased shortness of breath at exertion. Biochemical blood examination the representatives of the test group demonstrated decreased level of total cholesterol due to low density lipoprotein and triglycerides by 21-48% compared with that at the beginning of the therapy. Blood examination of the control group revealed the decrease maximum by 14%. According to the results of coagulograms no pathological abnormalities were detected in the test group, while in the control group of 24 people increased coagulability was found out. The results described have proven the effectiveness and appropriateness of the appointment of Cratal for the integrated treatment of stable angina, since it has good antianginal, hypolipidemic and antiplatelet effects, potentiates the therapeutic effect of most cardiologic drugs that provide a positive influence of the general health of patients.